

К Н І Г А П І С

**Валеры Маракоў.—Вяршыні
жаданьняў**

*Поэзія. Выданьне БДВ. Менск,
1930 г., стар. 85.*

Малады поэта Валеры Маракоў выжусьціў за параўнальна невялікі час сваёй літаратурнай дзейнасьці 3 зборнікі вершаваных твораў.

Літаратурная творчасць Маракова ў першыя часы накіла на сабе сьлед нявыразнасьці, грамадзкае жыцьцё пісьменьнікам было адбіта слаба, але за тое асабістыя настроі займаюць у вершах надзвычайна вялікае месца.

Інтэлігенцкая настраёвасьць прыводзіла вельмі часта маладога пісьменьніка да самакапаньня ў душы, а адсюль нязьбежныя ў яго вершах ноткі пэсімізму, што дало нават поवाद некаторым нашым крытыкам залічаць Валерыя Маракова ў катэгорыю пісьменьнікаў, якія знаходзяцца пад непасрэдным уплывам Есеніна і інш. упадачных поэтаў.

Пісьменьнік, перш за ўсё, імкнуўся формальнымі прыёмамі аздобіць свае вершы і зусім мала цікавіўся ідэолёгічным іх зьместам. І адсюль, як вынік, мы вельмі часта сустракаліся ў Маракова з такімі вершамі, у якіх формальны бок пераважаў і займаў больш пачэснае месца чым тэматыка, якая ў той-жа час была абмежаванай і прыблізна далей вершаў на тэмы каханьня і г. д. ня ішла.

Больш таго, мы сустракаліся ў маладога пісьменьніка з такім зьявішчам, калі ў яго вершы ўкладвалася надзвычайна многа перажываньняў, амаль кожны верш аўтар імкнуўся нісаць, чэрпаючы матэрыял з глыбіні

душы, і адсюль, як вынік, некаторая хваравітасьць перажываньняў, інакш кажучы—надрыў, які не пасуе да маладога песьняра.

„Ты бачыш ў крыві мае рукі,
„Я сэрца з грудзей вырываў,
„Каб вольныя дзіўныя гукі,
„Краіне сваёй дараваць“.

Мы ня хочам гэтым сказаць, што ад гэтага падае каштоўнасьць і апрацаванасьць вершаў Маракова. Уся справа ў тым, што, імкнучыся да фармальнага аздабленьня сваіх вершаў, пісьменьнік мімаволі не звяртае ўвагі на іх зьмест.

Соцыяльная вартасьць першых зборнікаў Валерыя Маракова была невялікай і вельмі доўга (а нават можна сустрэць такія гутаркі і зараз) шлі размовы аб тым, што Маракоў добра піша, вершы яго мілагучныя, але на гэтым і ўсё.

Перад маладым пісьменьнікам жыцьцё паставіла пытаньне: ці здольны ты адбіць нашу сучаснасьць, даць у сваёй творчасці адбітак нашага жыцьця і будаўніцтва і ці зможаш ты сам прымаць удзел у гэтым будаўніцтве?

Выпушчаны ў 1930 г. зборнік вершаў Валерыя Маракова „Вяршыні жаданьняў“ зьяўляецца адказам на гэта пытаньне.

Зборнік „Вяршыні жаданьняў“ зьяўляецца яркім паказьнікам, як пад уплывам нашага соцыялістычнага будаўніцтва зьмяняецца сьветапогляд пісьменьніка і як ён сам хоча прыняць актыўны ўдзел у гэтым будаўніцтве.

У гэтым зборніку мы ўжо маем новыя тэмы, новыя „Жаданьні“. Пісьменьнік сам рашуча адмяжоў-

васці
„Славі
Гайдэ

„П
„Г
„Ш

Усё
зумеў,
свае п
у інш

Ідэо
да ў
яго „Л
выраз
люды
„Жыць
нік ка

Пра
характ
пісьме
раней
рожа

Доб
што н
вых по
тывы
мотыв

ваецца ад таго „балота“, якое ён „славіць пачынаў“ і яму ўжо агідна глядзець на тых, якія:

- „Па асьлінаму падняўшы горда вушы,
- „Гавораць так,
- „Што ім абрыда жыць“.

Усёй сваёй істотай пісьменьнік зразумеў, што яго шлях ня з імі і ён сваё прызначэньне знаходзіць зусім у іншай працы:

- „І вось цяпер,
- „У напружанай творчай працы,
- „Знаходжу ўсё,
- „І радасьць
- „І любоў.
- „Я знаю шчасьце,
- „Верыць і змагацца,
- „І йсьці, гарэць,
- „Упівацца,
- „Барацьбой“.

Ідэалёгія пісьменьніка накіроўваецца ў бок пролетарыяту, і ранейшыя яго „лятуценні“ зараз зьмяняюцца выразна выяўленымі настроямі рэвалюцыйнасьці і барацьбы. У вершы „Жыцьцё, як мора акіяна“, пісьменьнік кажа наступнае:

- „Шчасьлівы я, што тут жыю.
- „І за гэты край вясной вялікай
- „Быць можа зьнімудь галаву,
- „Праколяць цела вострай пікай.
- „Дзе песьні
- „Новых дэён гудуць,
- „І сьцяг праменьніца Саветаў,
- „Другія творцы павядуць,
- „Наш край да Ленінскае мэты“.

Праз увесь зборнік праходзіць адна характэрная адзнака; гэта тое, што пісьменьнік рашуча парывае з сваімі ранейшымі настроямі, тугі і бездарожжа.

- „І сёньня я другі..
- „Я новы..
- „Пачуў з палаючых раўнін,
- „І вуліц гул, і шум дубровы,
- „І песьні новыя турбін.
- „І зразумеў я ў шуме ветраў,
- „Прастор зямлі і ўсіх марэй,
- „Дзе будзе горад сад сусьветны,
- „Адна краіна СССР“.

Добра зразумеў пісьменьнік і тое, што наша сучаснасьць патрабуе новых песен і мы бачым, як у яго мотывы жалбы і імпрэсіі зьмяняюцца мотывамі бадзёрымі і рэвалюцый-

нымі. Свой ранейшы прынцып „сьпяваць і ня ныць“, які яшчэ ў зборніку „На залатым пакосе“ не знайшоў сабе цалкам прымянення, у зборніку „Вяршыні жаданьяў“ зьяўляецца кіруючым прынцыпам, прынцыпам, арганізуючым усю яго творчасць

- „Дзе ўзрастаюць людзі, сонца,
- „Патрэбны песьні новых дэён,
- „Каб па абуджанай старонцы,
- „Прайшоў надзеі і дум цыклён“.

Упэўнівае нас у тым, што пісьменьнік рашуча павярнуў у адносінах сваёй тэматыкі, нават беглы прагляд зьместу яго трох зборнічкаў.

Займеньні „Я“, „Яна“ скланяюцца аўтарам на розныя лады, гэтым самым пісьменьнік творчасць сваю будаваў па прынцыпу індывідуалістычнаму, замыкаўся ў сваім „Я“ і адмяжоўваўся ад грамадзкасьці.

Прынамсі такія разважаньні ўзьніклі ў нас пасля выхаду ў сьвет першага зборніка Валерыя Мараква „Пялёсткі“ (выданьне Маладняка—Менск 1926 г.). Другі яго зборнік на „Залатым пакосе“ (выданьне Маладняка Менск, 1927 г.) ужо гаворыць аб некаторым пераломе, які наступіў у пісьменьніка і вось, нарэшце, у трэцім зборніку „Вяршыні жаданьяў“ (выданьне БДВ, Менск, 1930 г.) поэт падыходзіць да абмадзёўкі тэм сугучных нашаму жыцьцю.

Асабовае яшчэ трымае пісьменьніка ў сваёй уладзе, але тэмы, якія аўтар бярэ з асабовага жыцьця, напрыклад: „Таварыш Нюрын“ атрымоўваюць тут ужо іншае вырашэньне і мы ўжо ня сустрэнем тут такіх радкоў, якія ў зборніку „Пялёсткі“ вызначалі ўсю настраёвасьць поэты:

- „Прайшло ў жыцьці ўсё залатое,
- „Прайшло і зьнікла ў трысьце“.

- „І так усё, усё праліцела
- „Чым я тут жмў, і чым гарэў

- „Ці забыцца на сінім кургане,
- „Ці каменныя зубамі ламаць“.

Зборнік „Вяршыні жаданняў“ зьяўляецца моцным доказам, што пісьменьнік больш ня вернецца да апявання нуды і ня будзе даваць больш месца разважаньням аб тым, што Маракоў пагрузіўся ў тэмы абы-вацельшчыны і мяшчанства, у перадачу іх настрояў і ідэй.

Што хочам давесці мы сваёй невялікай рэцэнзіяй?

А менавіта наступнае: дзейнасць БелАПП'у па перабудове літаратуры на новыя рэйкі, па стварэньню літаратуры, сугучнай нашаму соцыялістычнаму будаўніцтву, ужо дала свае вынікі і мы маем зараз канкрэтныя факты гэтай працы.

Творчасць Александровіча (асабліва апошнія яго творы), Галавача (Хочацца жыць), Звонака (Каршун), Лынькова (Андрэй лятун) і г. д. яскравы прыклад набліжэньня беларускай літаратуры да тэм сучаснасьці.

Ні чым іншым, як актывізацыяй пролетарскага літаратурнага руху на Беларусі можна тлумачыць перавышаньне Валерыя Маракова і зьяўленьне яго зборніка „Вяршыні жаданняў“.

Нельга сказаць, што тое, што зьяўляецца зместам „Вяршыні жаданняў“ ёсьць ужо і сапраўды вяршыні жаданняў.

У творчасці Валерыя Маракова яшчэ многа агульнасьці, у яго вершах яшчэ мала канкрэтнасьці, пісьменьнік яшчэ слаба ўявіў і зразумеў наша соцыялістычнае будаўніцтва ва ўсёй яго паўнаце. Двойчы вялікай памылкай было-б сьцьвярджэньне, што, дасягнуўшы гэтых вяршынь, можна спыніцца.

Варта ўспомніць словы Луначарскага, які сказаў наступнае: „Пісьменьнік павінен прысposыць сваё творчество к требованию массового читателя. Для этого писатель должен не присесть, а стать в полный рост своих художественных возможностей“.

З гэтых слоў відаць, што посьпехі пісьменьнік можа мець толькі тады,

калі ён будзе пісаць для мас, на зразумелай масам мове, калі ён даб'ецца ў сваіх творах прастаты канцэпцыі, высокай яркасьці ў перадачы зместу і калі ён зможа даць тэму не абстрактную, а дзейную.

Валеры Маракоў сваім зборнікам „Вяршыні жаданняў“ даў перадчытачом абавязак глыбей унікнуць у жыцьцё, якое нараджаецца на зямлі, пазбавіцца імкненьня апяваць „струны душы“, зьмяніць досыць застарэлую і ні ў якім разе не падыходзячую да новай тэматыкі, фармальную абалонку сваіх твораў, даць у выніку вялікай і напружанай працы над сабой твор сугучны нашай эпосе.

Разьвіцьцё ідэолёгіі поэты няўхільна рухаецца ў гэтым напрамку.

„Асучым твань старых балот
І змрок ўзвядзем,
„На гільотыну“...“

Гэта радкі, якія дасканала вызначаюць імкненьні нашага паэты.

Першы крок, зроблены Валерыям Мараковым у зборніку „Вяршыні жаданняў“, гаворыць нам аб няўхільным жаданні перавыхаваць сябе.

І гэты крок, сваёй рашучасьцю і смеласьцю ў адыходзе ад старога, упэўнівае нас, што малады паэта стаіць на правільным шляху.

Эд. Галубок.

Т. Кляшторны—„Палі загаманілі“

Бел. Дз. Выд.—1930 г. Бал. 80,
Цана 70 кап., тыраж 3.000 экз.

Хто ведае час творчасці Кляшторнага, які нарадзіў рэчы характару поэмы „Калі асядае муць“, той з надзвычайным здзіўленьнем, а разам з тым з глыбокім здавальненьнем павінен аднаваць новы зборнік поэты, у які ўваходзяць поэмы—„Палі загаманілі“ і „Сны“. Патрэбна зьвярнуць грамадскую ўвагу на гэты зборнік Кляшторнага таму, што творы, зьмешчаныя ў ім, ёсьць творы, у якіх паэта ўпяршыню распрацоўваў тэмы жывой, кіпучай сучаснасьці, тэмы соцыялістычнай перабудовы вёскі.